

חינוך לחיים

פרשת בשלח

בקריעת ים סוף השתנה דרגתם של עם ישראל, עד עכשיו הם היו בבחינת עבדים, ואילו עכשיו ההתייחסות אליהם זה בדרגת בנים. ולבנים יש דינים אחרים והשגות אחרות. "חביבים ישראל שנראו בנים למקום" – בנים זוכים לקבל מאביהם מלוא חפנים.

ולכן אם עד עכשיו בניסים והנפלאות שהקב"ה עשה זה היה מסר כללי להודיע לכל הבריאה כולה את כוחו וגבורתו יתברך כפי שנאמר "וידעו מצרים" "ולמען ספר שמי בכל הארץ" אבל מפרשתינו העוסקת בענייני קריעת ים סוף והשירה הכל נעשה באופן יחודי עבור כלל ישראל בלבד. כמין מחווה של אהבה וקרבה נפלאה שגילה בפניהם מלכו של עולם, קרבת אב לבנים. אז באו ונראה איך אב מתנהג לבניו. מיד בתחילת הפרשה מתארת התורה את הנהגת הדאגה והחיבה שנהג עמהם הקב"ה בלכתם במדבר "וה' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחותם הדרך, ולילה בעמוד אש להאיר להם ללכת יומם ולילה"

וגם בהמשך כאשר המצרים רודפים ואין לאן לפנות, ומשה עומד ומעתייר בתפילה, והנה הקב"ה משיבו "מה תצעק אלי" – תשובה זו טעונה הסבר מה הפשט בה?? הלא אין לנו שום כח זולת התפילה, אז מה היה על משה לעשות אם לא להתפלל??

ההבנה בכך היא – שאבא אינו זקוק לצעקה!!! כדי שאבא יבחין כי בניו נמצאים במצוקה אין לנו צורך בצעקתם אליו – יש לו אינסטינקט טבעי ורצון תמידי להיטיב להם ולהושיע אותם, והוא חש מעצמו כאשר הם זקוקים לסייע.

כך גם הבורא יתברך וכלל ישראל. בשלב הזה שזכו ישראל להקרא בנים, הדרך אותם משה לבלתי עשות דבר, רק לבטוח באביהם שבשמים "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון" הקב"ה כבר יושיע אותכם ממילא, כתוצאה מרגשות האהבה והרחמנות של אב הדואג להצלת ולטובת בניו מחמדיו כשזקוקים לעזרתו.

לכן, בתפילת מעריב, כשאנו מזכירים את קריעת ים סוף, הביטוי הוא בלשון "בנים" – "המעביר בניו בין גזרי ים סוף" "וראו בניו גבורותו" – כי בקריעת הים נוצר המושג של "בנים"

גם בפיוט הידוע (שנהוג לומר גם בסעודת ברית מילה) "יום ליבשה נהפכו מצולים, שירה חדשה שבחו גאולים" והבית האחרון "בגלל אבות תושיע בנים ותביא גאולה לבני בינהם" לכא' מה השיכות בין יום ליבשה נהפכו מצולים ל- בגלל אבות ותושיע בנים? אלא כאמור – משום שבקריעת ים סוף היתה זו מחווה של קרבה וחיבה מופלאים כאהבת אב לבנים, לכן את כל המושג של "בנים" משיכים לאותו מעמד כביר של קריעת ים סוף. בסוף הפיוט אנו מבקשים ומייחלים שבכח אותה אהבה וחיבה, כאז כן עתה, תהיה הגאולה העתידה במהרה "תביא גאולה לבני בינהם" – מכח ה"בנים"

ונזכור שאם היחס של ה' אלינו מקביל ליחס של אב לבנו, וכמו שאצל הקב"ה לפעמים זה כמו בים סוף במידת "איש מלחמה" ולפעמים זה "זקן מלא רחמים". יש הנהגת שכר ועונש אבל יש גם הנהגה פנימית של אהבה ללא גבולות. אז גם כך זה בכל משפחה.

ונלמד דבר חשוב לכל אבא ומשפחה – חז"ל אומרים במס' סוטה "דרש רבי עקיבא, בשעה שעלו ישראל מן הים, נתנו עיניהם לומר שירה, וכיצד אמרו שירה – "ויאמרו", דאמור כלהו בהדי הדדי". מה ההדגשה כאן?? שאמרו "בהדי הדדי" - ביחד??

לפי היסוד שאמרנו נתן לומר כי הביאור בזה כך – הפאר והתפארת של כל אבא הוא ששוררת אהבה ואחוה בין ילדיו. חשקו ורצונו העז של כל אבא הוא לראות את ילדיו צועדים בדרך אחת, בדעה אחת, בהבנה אחת, והשלום והשמחה שוררים ביניהם. כאשר הילדים מתקוטטים, אם האבא משכיל – הוא יוצא מהתמונה. הוא משאיר לילדים להתקוטט בינם לבין עצמם, ומודיע להם שיסתדרו לבד.

בשכר האמונה שהאמינו בה' ובמשה עבדו, זכו כלל ישראל שתשרה עליהם שכינה, ופצחו ואמרו שירה יחדיו. התפרצות השירה של כולם "יחדיו" – מורה על הכרה אחת ברורה. הבנה ודעה אחת במלכותו יתברך, הנובעת מאהבת אחים. ובכך זכו לעטר את הקב"ה עליהם בתואר "אבא" ואז כמים הפנים לפנים – ראו בניו גבורתו" – הקב"ה כנה אותם בתואר החיבה של "בנים"

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com

חינוך לחיים

פרשת בשלח

אחד הקשיים אליהם אנו נחשפים בכל יום כמעט, הוא הפער הגדול ההולך ונחשף בין המבוגרים לצעירים ועולם מושגיהם. אנחנו כמבוגרים שבשטח, נלאים מלרוץ את מירוץ החיים המטורף של הקידמה, הם זריזים מעמנו בהרבה, מצב זה יוצר הרבה משפטי ניכור וחוסר הבנה מובהקים, כמו מאיפה הבאת את המוזיקה הזאת?! מה זה התספורת הזו?! מה זה הבגד הזה?! את מי ראית עושה כך את אבא את סבא?! אנחנו באמת לא מצליחים להבין מה קורה כאן? וחוסר בהירות בשטח העבודה הוא הסכנה הכי גדולה לנפילה.

ננסה לתת איזו שהיא עצה קטנה הנלמדת מפרשתנו. אנחנו נמצאים בתקופה שמי שלוחם בנו הוא "עמלק" ולא פרעה. כוונת הדברים, פרעה מייצג את הכפירה בהשם כאידאולוגיה, כשיטה. באמונה בעבודה זרה וכישופים יש איזה שהוא רעיון אידיאולוגי סביבו ריכז פרעה את הטומאה והמלחמה שלו כנגדנו, המצב של העבדות במצרים יצר חוסר בהירות ושטטוש ואז יכל פרעה להטמיע את הכפירה שלו של "מי השם אשר אשמע בקולו".

לא כן "עמלק" עליו אנו קוראים בפרשתנו. הוא מגיע ברגעי השיא, במצב שאין עננה אחת בשמי חייו של היהודי, הוא הרגע ממשי נחשף לגלויים אלוקיים מאין כמותם בעשר מכות, "ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי" אין שום אומה ולשון שמנסה להתגרות בהם, כי "נמוגו כל יושבי כנען", ניסים גלויים במדבר, מן וענני כבוד, ובכל זאת הוא מגיע להלחם. אין שום ערפל שום בלבול והוא בא לייצר אותנו, הוא לא בא עם שום טיעון! רק חוצפה, הפגנתיות, קרירות, לא מעניין אותי כלום, אפילו שאקבל כוונות נוראיות ובלבד לצנן את האמבטיה הרוחת. כל כוחו זה הנביחה שלו המפחידה ומבעיתה, אבל כלום אין בה, שום הסבר!!!

מה באמת יש ספק היש השם בקרבינו אם אין? ודאי שלא! לא הטילו להם שום ספק באמונה או באמיתות התורה, ולפעמים אפילו לא תאוות עולם הזה אלא "חוצפה" אל תגיד לי מה לעשות! המרדנות שאנו חווים אצל בני הדור הצעיר לא נובעת מאיזו אידיאולוגיה, הם לא רוצים להיות ציונים, מתנחלים, משכילים, קומניסטים, אין שום עננה בשמי חייהם היהודיות, בהירות מליאה באמונה, היום יש דרכים לקחת את האפיקורוס הגדול ביותר ולהוכיח ללא כל ספק על מציאות הבורא ועל תורה מן השמים ועל שכר ועונש. הכל בהיר.

המלחמה היום היא על ה"אני" על החשיבות של יהודי. בדיוק מה שעשה עמלק במדבר, כל התרבות מחנכת את האדם להיות איש של יצרים ודחפים שלא עובר בשיעור קומתו את הדשא וממילא הוא חש מושפל נמוך וירוד חסר ערך עצמי. הם לא רוצים כלום הם רוצים להתמרד, לשבור את העול מעל צאוריהם. ולמה? ככה?! להרגיש חפשי, אל תתערב לי מה ללבוש, מה לשמוע ומה לראות? הם לא מעוניינים ב"ללבוש" וב"לשמוע". הם מעוניינים ב"אל תגיד לי".

ופה מגיעה בדרך כלל הטעות שלנו. אנחנו סבורים שאם נגיד להם אז זה יסתדר, אבל לא. את זה הוא בדיוק בודק כמה הוא עצמאי, כמה הוא יחודי. באופן כללי היחודיות של בני האדם במצב של ימינו הולכת ונשחקת, את האדם מחליפים בכל אתר מכונות ומחשבים והוא נעשה די מיותר בעולם, כל רובוט מבצע ביעילות וזריזות מרובה יותר כמעט כל משימה. הרגשת ה"אני" הנצרכת כל כך, היתה מתבססת לפעמים על דברים של מה בכך, אבל בכל זאת הוא היה יחודי. אבל כשהכל מוסרט-מצולם-מודפס, אז מה אני?? יש בזה הרבה אריכות ואכמ"ל.

סיבה נוספת לכך היא, זכינו ומוסדות התורה שלנו מלאים באלפי תלמידים ותלמידות שיעורים וכיתות ענקיות, והתלמיד מרגיש איפה אני בתוך כל הים הזה? היכן אני נמצא? אולי אנחנו לא כל כך אשמים במציאות הזו, כולם חפצים בשייכות ובסמינרים הטובים והמצויינים, אנחנו עסוקים מעל הראש, והוא בשייבה אחד מ... אז מי אני? שואל את עצמו הבחור! מי מכיר בי? מי יודע את היחודיות שלי, את הכשרונות בהם נתברכתי, מי מכיר את תכונות הנפש האינדבדואליות שלי, יש לי שותף לחיים לפניו אוכל להשיח את קשיו?! הרבה פעמים התשובה היא לא!!! גדול מרסק ומאיים, איש אינו מכיר בי בכלל. ואז הוא לא יכול להיות "כלום" הוא חייב קצת "יישות" הוא שואל את עצמו "היש אני אם אין" המרדנות נותנת לו תחושת יישות, מעבדת החיים מוכיחה כי לא מדובר דוקא בבחורים גרועים.

אך חובה לזכור כי בלי בני ערך עצמי פנימי יהודי, לא נשרוד את המלחמה העמלקית. מלחמה זו היא היש השם ב"קרבינו" אם אין, לא "היש השם אם אין" זו מלחמתו של "פרעה" לא ידעתי את השם, במדבר שאליו הגיע עמלק אין אפשרות לטעון "לא ידעתי את השם", הוא מציץ מכל פינה, אלא היש ה' בקרבינו כלומר, מה אני שווה?! עמלק טוען כביכול ליהודי הקב"ה הוא ענק וגדול אבל אתה כלום, אתה נחשל, ויזנב בך כל הנחשלים אחריו!!!

ההקדמה למלחמת השם בעמלק היא המשפט שאומר משה רבינו ליהושע בן נון "בחר לנו אנשים" ובאו על כך דברי רש"י - בחר לנו - לי ולך, השווה לו, מכאן אמרו יהי כבוד תלמידך חביב עליך כשלך כלומר הדרך המובילה לניצחון על מלחמת עמלק היא לתת לתלמיד את התחושה שאנחנו איתו באותו פלונטר, בחר "לנו" אנשים, לא סתם צא הלחם בעמלק! אלא כל מה שאתה נלחם זה בשבילי גם כן, אנחנו שווים, אתה בנו של הקב"ה אתה לא נחשל! הקב"ה לא יכול בלעדך!

שהרי אותה שנאת עולם שמצוה אותנו תורתנו הקדושה לשנוא את עמלק היא מפני מלחמתו בחלש ובנחשל. הקב"ה צריך אותך, כל אחד מאתנו הוא עולם מלא. כל כלל ישראל הם בחינת תלמידיו של הקב"ה שהרי הוא המלמד תורה לעמו ישראל והגילוי הזה שאנחנו מגלים כלפי תלמידינו, כלפי בנינו של "כבוד תלמידך חביב עליך כשלך", מגלה לנו הקב"ה במלחמת עמלק. גם היהודים שאינם ראוים להשראת השכינה, גם אלו שהענן פולטן הם חביבים לפני השם, ועל הפגיעה בהם חרה אפו על עמלק עד שהוא נשבע שאין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק.

רק כך ננצח את מלחמת עמלק בדורינו צעד אחר צעד יד ביד עם בנינו העומדים בקו החזית מתוך הבנה והכלה.

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com